

Datum

20 april 2023

Onderwerp

Inbreng VNG voor CD Kinderopvang 10 mei

Geachte dames en heren,

U heeft op 10 mei 2023 een debat met minister Van Gennip over kinderopvang. Met deze brief vragen we uw aandacht voor de mogelijke gevolgen van het nieuwe financieringsstelsel. De keuzes in deze majeure operatie hebben hun weerslag op gemeenten en haar inwoners en raken gemeentelijk beleid.

De VNG vindt het belangrijk dat:

- De kinderopvang voor álle kinderen toegankelijk is om de kinderen een kansrijke start te geven en de (arbeids)participatie van de ouders te vergroten;
- Kinderopvang uiteindelijk een voor alle kinderen toegankelijke basisvoorziening wordt, zodat zij samen kunnen spelen en ontwikkelen en we kansengelijkheid bevorderen.

Het kabinet besteedt bij het nieuwe financieringsstelsel terecht aandacht aan een systeem dat voor ouders eenvoudig en begrijpelijk is en een stimulans is om arbeid en zorg te combineren. We juichen toe dat bij het nieuwe financieringsstelsel kinderopvang het uitgangspunt is dat er geen terugvorderingen van kinderopvangtoeslagen meer zullen zijn. Zorgelijk vinden we dat er te weinig aandacht is voor de verwachte nadelen van het nieuwe financieringsstelsel. Met name negatieve effecten voor de kansen van de kinderen die juist een extra steuntje in de rug nodig hebben en de betaalbaarheid voor ouders met een laag inkomen.

Toegankelijkheid en kansengelijkheid

In het nieuwe financieringsstelsel moet nadrukkelijk de toegankelijkheid van de kinderopvang voor alle kinderen gewaarborgd zijn. Op dit moment is de wijziging gericht op 96% vergoeding van de maximum uurprijs, alleen voor werkende ouders. Er is een fors risico dat ouders met een laag inkomen in het nieuwe financieringsstelsel veel lastiger gebruik kunnen maken van de kinderopvang^[1]. Dit komt door het stijgen van de prijzen die de kinderopvangorganisaties in rekening brengen die hoger is dan de maximale uurprijs die door het Rijk wordt vergoed. Als gevolg hiervan stijgt de eigen bijdrage van de groep ouders met een laag inkomen en wordt kinderopvang voor hen onbetaalbaar.

De huidige plannen dreigen de kansenongelijkheid juist te vergroten. Op dit moment is er bijvoorbeeld al een deel van de kinderen tussen 0 en 4 jaar dat niet deelneemt aan een voorschoolse voorziening. Zij beginnen met een achterstand op de basisschool. Veelal zijn dit kinderen uit kwetsbare gezinnen, waarvan de ouders niet werken of weinig verdienen. Dit zijn bij uitstek kinderen die het meeste profijt hebben van extra onderwijstijd, spelen en leren van andere

^[1] zie o.a. de reflectie van het SCP op de herziening Kinderopvangbeleid;
<https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/10/07/reflectie-scp-op-herziening-kinderopvangbeleid-breuk-met-eerder-beleid-zorgelijk-met-oog-op-kansenongelijkheid>

kinderen. Door de stijgende vraag naar kinderopvang en stijgende prijzen komen juist deze kinderen in de verdringing en wordt het moeilijker te voorzien in een goed aanbod.

De VNG pleit er voor om de negatieve gevolgen voor niet-werkende ouders en voor de ouders met een laag inkomen te voorkomen. Dit kan door het laten vervallen van de arbeidseis én door het instellen van een prijsplafond door het Rijk, waardoor er geen grote verschillen ontstaan in de eigen bijdragen van ouders die de kinderopvangorganisaties in rekening brengen. Voor de gezinnen waarvoor de eigen bijdrage een drempel blijft om gebruik te maken van kinderopvang, zoals werkende minima en inburgeraars, moet het mogelijk zijn voor derden om deze te compenseren.

Kinderopvang als stimulans voor deelname arbeidsmarkt

Gemeenten hebben een belangrijke rol als het gaat om mensen aan het werk te helpen. In veel gevallen is de kinderopvang daarbij cruciaal, bijvoorbeeld bij inburgering of om een participatietraject te kunnen volgen. Het is van belang dat het financieringsstelsel zo wordt ingericht dat juist voor deze ouders kinderopvang toegankelijk en betaalbaar blijft. Ook de vraag wanneer aan de arbeidseis wordt voldaan is daarbij relevant. We pleiten ervoor om de arbeidseis te laten vervallen, zodat alle ouders op de arbeidsmarkt en maatschappelijk kunnen participeren. Zolang dat niet mogelijk is, pleiten we er voor deze zo breed mogelijk te formuleren. Daardoor kunnen bijvoorbeeld de inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt beter geholpen worden

Gemeentelijke regelingen en overgangsfase

Het nieuwe financieringsstelsel heeft ook effect op de gemeentelijke regelingen: Voorschoolse Educatie (VE), Sociaal Medische Indicatie (SMI) en de peuteropvang. Deze regelingen zijn er voor de ontwikkeling van kinderen en ondersteuning van gezinnen die dit het hardste nodig hebben. De VNG pleit er voor om kinderopvang een algemeen toegankelijke voorziening te maken. Er zijn dan geen aparte regelingen meer nodig. Zolang hier nog geen sprake van is, zijn er bestaande knelpunten die opgelost moeten worden. Zo is bijvoorbeeld de kinderopvang voor gezinnen met een sociaal medische noodzaak onbetaalbaar geworden voor veel gemeenten. De doelgroep is steeds groter geworden en de duur van het beroep op SMI langer, terwijl de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen niet zijn meegegroeid.

Naast het oplossen van deze bestaande knelpunten is het nodig dat het Rijk de financiële effecten van het nieuwe financieringsstelsel op de gemeentelijke regelingen compenseert als blijkt dat de prijzen die gemeenten moeten betalen stijgen als gevolg van het nieuwe financieringsstelsel.

Quickscan

Op dit moment worden er diverse impactanalyses uitgevoerd op het concept-ontwerp van het nieuwe financieringsstelsel. De VNG voert een eigen quickscan uit naar de gevolgen van het nieuwe financieringsstelsel voor gemeentelijk beleid. Deze quickscan zal gelijktijdig met de verschillende impactanalyses beschikbaar komen en deze zullen we u uiteraard toesturen.

Toekomstbestendig

De ontwikkeling van de kinderopvang richting een algemeen toegankelijke voorziening moet wat betreft de VNG het einddoel zijn waaraan het nieuwe financieringsstelsel ten dienste staat. Hierbij is geen sprake meer van verschillende regelingen, maar kunnen alle kinderen gebruik maken van kinderopvang. Deze stip aan de horizon moet een leidend principe zijn bij de inrichting van het nieuwe stelsel. Wij vragen u bij de verdere uitwerking van het nieuwe financieringsstelsel deze stip aan de horizon voor ogen te houden, zodat de kinderopvang maximaal kan bijdragen aan het vergroten van de kansengelijkheid voor alle kinderen en (arbeids)participatie van hun ouders.